

ŠKOLA V PRÁVU

ZPRAVODAJ PRO KLIENTY SMS-SLUŽBY S.R.O.

ČÍSLO 5/2022

WWW.SKOLAVPRAVU.CZ

WWW.SMSCR.CZ

WWW.SMS-SLUZBY.CZ

Jsme SMS-sluzby s. r. o. Obcím a školám pomáháme s ochranou osobních údajů, administrací veřejných zakázek a dotací a s vypořádáním autorských práv. Nabízíme také pomoc se strategickým plánováním i audity webových stránek a pro klientské školy provozujeme bezplatnou právní poradnu. Více se dozvíte na www.sms-sluzby.cz.

Dnešní škola má málo času zabývat se emocemi a zajímat se, v čem a jak dítě žije

Rozhovor

„Přijďte nám ty děcka spravit!“ je prý jedna z nejčastějších vět, kterou používají školy při jednání s olomouckým Sdružením D. Tato nezisková organizace pomáhá převážně formou výchovné dramatiky řešit problémy ve třídních kolektivech, nechává děti zažít emocionální situace a lépe se tak na ně připravit nebo se s nimi vyrovnat. Kdo za Sdružením D stojí, jakou má historii a co je jeho cílem, vysvětluje zakladatel a ředitel Pavel Němeček.

Jste ředitelem neziskové organizace s názvem Sdružení D. Představte nám jeho činnost, v čem školám pomáháte?

Myslím, že současná doba klade na školy skutečně enormní tlak. Jsou to nové znalosti a dovednosti, které je potřeba děti naučit, ambice rodičů, kteří se obávají, že jejich dítě v rostoucí konkurenci ostatních neobstojí, covid a jeho následky, naprosto nezvyklá bezpečnostní situace ve světě... To všechno do vyučovacího procesu vstupuje a ovlivňuje atmosféru ve školách, vztahy mezi dětmi, a nakonec také prožívání jednotlivců. Je jasné, že s ohledem na to se musí proměnit také role pedagoga a poroste potřeba externích specializovaných institucí, které budou školám pomáhat.

Co najdete v tomto čísle

Právní poradna pro školy:

- V rozhodnutí o pokračování v základním vzdělávání může ředitel stanovit tzv. rozvazující podmínku
- Ředitel školy může bez obav kandidovat do obecního zastupitelstva
- Kdy smí nekvalifikovaná osoba vykonávat práci pedagoga?

Pozor na ročenky, které zveřejňujete na webu školy!

Recenze: Jak se vyvíjelo školství v době normalizace, prozradí vzpomínky nedávných pamětníků

Krátce ze školství:

- Novela nařízení mění pravidla pro rozsah přímé vyučovací činnosti zástupcům ředitelů
- Od nového roku dochází ke změnám i v zájmovém vzdělávání
- Novelou zákona byla odsunuta povinnost vést spisovou službu v elektronické formě
- Česká školní inspekce zveřejnila analýzu České školství v mapách

SMS-SEMINÁŘE:

Seznamte se s tématy a termíny

Otazníky, výzvy a rébusy na léto...

Vážení a milí čtenáři, školní rok se blíží ke svému závěru. Události posledních měsíců ovšem neumožní se ani v létě na chvíli zastavit. Školství totiž čeká velká výzva v podobě zařazení a integrování ukrajinských dětí, žáků a studentů do českých škol. Úkol má jednu velkou neznámou – až 1. září bude jasné, o kolika ukrajinských dětech je tady vlastně řeč.

Současným velkým otazníkem je, jak najít místo pro každého, kdo má do školy 1. září nastoupit. Jak ukázal velký průzkum, základní a mateřské školy fakticky disponují volnými kapacitami, ty se ale nacházejí v oblastech, kde je jen velmi málo pracovních příležitostí a ta-

ké méně ubytovacích kapacit. Většina ukrajinských uprchlíků ovšem zůstává ve větších městech nebo tam, kde je snadný přístup k práci.

A jak děti integrovat, to bude další rébus k rozluštění během následujících tří měsíců. Rozhodne se stát pro převážení dětí do oblastí s volnými kapacitami ve školách nebo budou vznikat speciální ukrajinské třídy tam, kde už v běžných školách není místo? Anebo se nakonec podaří přirozeně, bez velkých zásahů, zařadit děti do českých tříd? Uvidíme.

I když je před námi mnoho otázek bez odpovědí, užijme a nenechme si ničím pokazit krásné slunečné dny!

Lenka Matějová,
šéfredaktorka

V čem jste výjimeční?

V tom, že si to uvědomujeme a vyvíjíme a chceme vyvíjet takové produkty a služby, které školám pomohou. Snažíme se o to už více než 20 let.

Jaké programy a projekty máte v repertoáru? Pracujete jen s dětmi nebo i kolektivy pedagogů?

Převažuje práce s běžnými školními třídami, tedy s dětmi. Zaměřujeme se zejména na programy, které učí děti vyrovnávat se s emočním tlakem, pracovat na zdravých a dobrých vztazích v rámci třídy, umět si navzájem pomáhat a říci si o pomoc... a umět se také ozvat, když mám na věc jiný názor. Samozřejmě by se to všechno dalo shrnout pod pojem prevence rizikového chování, ale já to říkám raději takhle „selsky“, protože je to lépe představitelné, a navíc to směřuje skutečně i do oblastí, které se dnešní školy moc nevěnují – prostě v tom přehybu potřeb ZNALOSTÍ, které musí děti naučit, na to nemají čas. Přitom si pedagogové málo uvědomují, že zdravé klima a zdravé vztahy ve třídě nakonec ovlivní i studijní úspěchy celé třídy.

S kým se pracuje lépe – s malými dětmi, středoškoláky či s dospělými?

Myslím, že nejlíp se pracuje s malými dětmi. Metoda výchovné dramatiky, se kterou pracujeme, na ně funguje nejlépe a svědčí o tom také poptávka po programu našeho Dramacentra „Příběhy pana Týdýta“, který má suverénně nejvíc realizací na školách a pracuje i s celými pedagogickými sbory.

Pracujete i s jednotlivci?

Mimo práci se školami pracujeme také s jednotlivci v rámci dobrovolnického provázení v sekci „Na cestě“ a s rodinou a dítětem v sekci „Sladíme to – psychologické poradenství“. Je to velmi důležité navázání na práci ve školním prostředí.

S jakými typickými problémy a situacemi se školy na vaši organizaci obrací?

Nejběžnější konkretizace zakázky ze strany školy je: „Přijďte nám ty děcka spravit!“ nebo „Přijďte nám vyřešit problém!“ Je to nadsázka samozřejmě, ale jen to dokumentuje, co jsem říkal. Dnešní škola má málo času zabývat se emocemi a zajímat se, v čem a jak dítě žije.

O jaké programy mají největší zájem?

Velmi žádané jsou tzv. roční preventivní programy, kdy se třídou pracujeme v průběhu delšího období – např. celé pololetí – a navštěvujeme třídu s programem několikrát. Třída navíc může poté využít individuální konzultační podporu našeho psychologa.

Jak program prakticky vypadá?

Naše programy jsou založené na zapojování každého dítěte v modelových situacích, příbězích, kde si dítě může vyzkoušet v bezpečné rovině řešení tzv. „nanečisto“ a více si uvědomit dopad jednání a souvislosti, které problém způsobují. Je to něco naprosto jiného, než když se jen s dítětem o problému mluví nebo ho dospělák straší a mentoruje.

Lze identifikovat typické důvody, proč ve třídě vznikne nezdravé prostředí?

Je to vždy chyba dětí nebo může selhat i pedagog?

Jak už jsem říkal, školy jsou pod obrovským tlakem a mají málo času na výchovnou činnost v tom dobrém slova smyslu. Samozřejmě že to, jaké dítě je, ovlivňuje zásadně rodina, ale mám pocit, že v poslední době školy naprosto rezignovaly na výchovnou činnost, lépe řečeno, neexistuje skutečný koncept výchovné práce s dětmi na školách, přitom dítě tráví ve škole vůbec nejvíce času v sociální interakci s druhými lidmi (pokud nepočítáme aktivity na sociálních sítích, což jsou ovšem vztahy pseudosociální). To, že je dítě ve škole nejvíce „reál-

Pavel Němeček je zakladatelem a ředitelem Sdružení D Olomouc, absolvent Vysoké školy ekonomické v Praze a oboru výchovná dramatika na DAMU Praha. Věnuje se finančnímu řízení a fundraisingu, který také vyučuje na PdF UP v Olomouci a lektoruje pro významné české nadace. Kromě toho se zabývá řízením procesu strategického plánování a vedením týmů v mnoha neziskovkách po celé ČR. Ve Sdružení D lektoruje a podílí se na tvorbě programů osobnostně sociálního rozvoje. Především ale finančně řídí a strategicky koordinuje činnost organizace Sdružení D.

ně“ přítomno a může se učit být prospěšným pro sebe i pro druhé, je obrovská příležitost, ale také závazek.

Existuje tedy typický důvod vzniku nezdravého prostředí?

Neexistuje. Vždy je to součet a různý poměr vlivů, které jsem uváděl ve své první odpovědi (a samozřejmě mně může něco ještě unikat). Role selhání pedagoga je také aktuální, ale zase jsme u toho školního prostředí. Kdo s tím pedagogovi pomáhá? Proč nejsou ve školách supervize? Proč je ve školách tak málo psychologů a proč se školy jen výjimečně snaží budovat zdravou sborovnu? Mimořádně to je další služba, kterou chceme posilovat – pedagogické supervize a zdravé sborovny.

Jak a proč vlastně sdružení vzniklo? A kde se vzal jeho název?

To už je skutečně dávno. Je nás pět zakladatelů, kteří studovali po roce 1989 právě nově koncipovaný obor výchovná dramatika na DAMU v Praze. Ten přinášel úplně nový pohled na kreativitu vyučovacího procesu. To nás fascinovalo. Všichni jsme také hráli amatérské divadlo a byli nějak aprobovaní pedagogové. Teda, kromě mě – já jsem inženýr národohospo-

dář. Ale obor výchovná dramatika na DAMU v Praze jsem také úspěšně dokončil, takže jsem vlastně první a poslední inženýr dramatické výchovy v ČR. Po mně už mají všichni absolventi navíc titul MgA (Magister Artist).

No a proč Sdružení D? Děti... Divadlo... Dramatika... Domluva... Dobré vztahy... Do života... prostě těch Děček bylo hodně!

Kdo jsou lidé, kteří pracují pro Sdružení D?

Postupně se k nám přidali další psychologové a dramaterapeuti, většinou absolventi Univerzity Palackého v Olomouci nebo oboru výchovná dramatika na JAMU v Brně. Už je nás celkem 30. Chceme být sociální firmou, která si, ač není klasickým školským subjektem podle školského zákona, vybuduje renomé respektované pedagogické a poradenské instituce.

Sídlíte v Olomouci, úzce spolupracujete se školami z místní akční skupiny. Působíte jen regionálně nebo svoje služby můžete nabídnout i školám z jiných krajů?

Teď jsme právě psali nový projekt a kolegyně mě udivily svým odhodláním pracovat ve čtyřech krajích ČR. Akční rádius jsou kraje Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský a Jihomoravský... ale nejvíc pracujeme v Olomouckém a Zlínském kraji, v těch dalších dvou o poznání méně.

Spolupráce s MASKami je vynikající, skutečně nám to umožňuje pracovat v daleko barvitějším a rozsáhlejším prostředí, než jaké jsme si před rokem 2015 uměli představit. Doufám, že v tomto ohledu se naše spolupráce teď, když některé projekty končí, nepřerušší.

Pracujete i s mateřskými školami, kterým nabízíte programy zaměřené na rozvoj čtenářské gramotnosti, jež jsou vždy spojené s příběhem nějaké knihy. Proč je to důležité?

Dobrá knížka je báječný a nezastupitelný rozvojový nástroj. Zvláště u těch nejmenších. Pomáhá vzdělávat, esteticky formovat, bavit se.

Ale to zásadní je, že pomáhá posilovat představivost a kreativitu a taky logicky myslet. To, co si přečtete nebo někdo přečte vám, běží hlavou jako nějaký film na pozadí, a když vás příběh zaujme, tak vás to nenechá chladnými a ve svém vnitřním světě s příběhem objevíte další individuální bohatství. Protože si můžete (a musíte) představovat. To je rozdíl např. oproti filmům (nic proti nim), které vám vše „předloží“ hotové. A představivost je základem našeho snění, přání a ideálů, které ovlivňují naše ambice a životní energii. Nechci to přeceňovat, ale skutečně si myslím, že zvláště knížky s mravním poselstvím mohou skutečně formovat zdravou osobnost.

Čemu tento program děti učí?

Tento program právě učí, že knížky je potřeba NAUČIT SE číst. Ne ve smyslu rozlišování písmenek a spojování slabik a slov, ale ve smyslu objevení zážitku BÝT S KNÍŽKOU. Není jí potřeba jen „zhltnout“, můžu se vrátit, zamyslet se, potěšit se ilustrací nebo hezkým slovním spojením, metaforou, mohu se inspirovat pro vlastní rozvíjení a přemýšlení o hrdinech knížky a jejich osudech.

Nás vede knižní příběh ještě dál – inspirováme se a vytváříme interaktivní prožitkové

program na základě příběhu, který děti vtáhne a motivuje k přečtení knížky a právě tomu „bytí s ní“. Většinou k těm knížkám produkujeme i další návazné materiály – kvízy, hry a podklady, jak se s knížkou bavit a rozvíjet společně se spolužáky, sourozenci nebo rodiči. Což je také důležitý sociální aspekt, který čtenářství může přinášet.

Své programy nabízíte od roku 2000. Jak se od té doby změnila problému a témata, které se školami řešíte? A změnily se i děti?

To je sociologická otázka, na kterou moc neumím odpovědět, ale myslím, že v podstatě se děti nijak moc nemění. Všichni, když jsme dětmi, toužíme po bezpečí a harmonii, později po úspěchu. Děti odrážejí to, co se děje kolem nich. Z mého laického pohledu je pocit bezpečí a harmonie u dětí slabší – proto těch závažných témat, která např. v preventivních programech musíme řešit, přibývá. A ta zmíněná pozdější potřeba být úspěšný je (jejich jazykem) skutečně extrémně vyhajpovaná! Myslím, že by nám všem, nejen dětem, více prospělo, kdybychom se naučili být více spokojeni s menším výkonem a s méně skvělými výsledky.

Školství aktuálně řeší téma války na Ukrajině. Začíná se to projevovat už i v poptávce škol, které se na vás obracují?

Děti tu situaci vnímají. Určitě se jí vnitřně zabývají a trápí se obavami a možná i strachem. Máme bohužel reakce lítosti, obav a strachu i v našich programech. Dokonce jsme museli udělat opatření zasahující do našich programů, které více respektují bezpečí dětí s ohledem na Ukrajinu a posilují dobré vztahy a pozitivní společné prožitky ve třídě. Ale na druhou stranu máme i programy na přijetí odlišnosti, které mohou k integraci ukrajinských dětí v českých školách přispět. Doufám, že jich bude potřeba co nejméně.

Ptala se Lenka Matějová

V rozhodnutí o pokračování v základním vzdělávání může ředitel stanovit tzv. rozvazující podmínku

Zákonní zástupci požádali školu písemnou formou o pokračování v základním vzdělávání svého dítěte po splnění jeho povinné školní docházky. Dosavadní školní prospěch tohoto žáka byl totiž ve dvou předmětech nedostatečný. Může ředitel vydat rozhodnutí o pokračování ve školní docházce s podmínkou úspěšného absolvování právě probíhajícího ročníku?

Právní poradna pro školy

Zákonný zástupce musí písemně požádat

Pokračování v základním vzdělávání je i po splnění povinné školní docházky možné, a to dle § 55 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon). Předpokladem ale je, že požádat o to musí zákonný zástupce žáka a že tento žák již jednou ročník základní školy opakoval.

Na pokračování ve vzdělávání nemá žadatel právní nárok

Pokud zákonný zástupce žáka o pokračování požádá, zváží ředitel školy, zda takové pokračování povolí, a to s ohledem na dosavadní výsledky vzdělávání žáka. Na pokračování v základním vzdělávání nemá žadatel právní nárok. Jestliže ředitel školy vyhodnotí, že výsledky vzdělávání žáka nejsou uspokojivé, nemusí takové žádosti vyhovět.

Součástí rozhodnutí může být rozvazující podmínka

Správní rozhodnutí o žádosti může také obsahovat vedlejší ustanovení (závěr § 68 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád), kterým

smí být i rozvazovací podmínka. Touto podmínkou by zde byla skutečnost, že výsledky vzdělávání žáka budou na konci školního roku 2021/2022 alespoň dostatečné. Pokud by tedy žák na konci školního roku tuto podmínku nesplnil, účinky rozhodnutí, kterým bylo žádosti vyhověno, zaniknou.

V uvedeném příkladu lze vydat kladné správní rozhodnutí obsahující rozvazující podmínku. Rozhodnutí nabude právní moci, jestliže však rozvazovací podmínka nebude následně splněna, účinky rozhodnutí zaniknou a žák nebude mít možnost základní školu nadále navštěvovat.

Ředitel školy může bez obav kandidovat do obecního zastupitelstva

Právní poradna pro školy

Může kandidovat a případně se stát členem zastupitelstva obce ředitel základní školy, která je zřizovaná právě touto obcí?

Neslučitelnost současné funkce s funkcí zastupitele obce se nevztahuje na ředitele školy

§ 5 odst. 2 a 3 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, stanoví, že funkce člena zastupitelstva obce je neslučitelná s funkcí vykonávanou zaměstnancem této obce zařazeným do obecního úřadu a s funkcí vykonávanou zaměstnancem zařazeným do pověřeného obecního úřadu nebo krajského či finančního úřadu, a to za podmínky, že zaměstnanec vykonává přímo státní správu vztahující se k územní působnosti příslušné obce nebo jde o zaměstnance jmenovaného starostou obce.

Neslučitelnost funkce zastupitele obce s funkcí ředitele příspěvkové organizace zřízené obcí zákon nestanoví. Ředitel školy, kterou obec zřizuje, tedy může bez omezení kandidovat do zastupitelstva této obce a stát se zastupitelem.

U voleb do krajských zastupitelstev je tomu jinak

Na okraj lze upozornit na odlišnou úpravu neslučitelnosti v zákoně č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů. Podle § 5 odst. 2 písm. c) tohoto zákona je funkce člena zastupitelstva kraje neslučitelná s funkcí

statutárního zástupce právnické osoby zřízené nebo založené krajem, anebo v níž má kraj majetkovou účast. Funkce zastupitele kraje je tedy neslučitelná s funkcí ředitele střední školy zřizované tímto krajem.

Kdy může nekvalifikovaná osoba vykonávat práci pedagoga?

Paní vychovatelka ve školní družině umí velmi dobře anglicky. Ředitel by ji rád od nového školního roku zaměstnal na část úvazku jako učitelku anglického jazyka na 1. stupni. Jak má správně postupovat?

Právní poradna pro školy

Zákon připouští několik výjimek z odborné kvalifikace

Požadavky na odbornou kvalifikaci učitele prvního stupně základní školy upravuje § 7 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Osoba, která požadované úrovně kvalifikace nedosahuje, může vykonávat práci pedagoga základní školy v případě, že na ni dopadá některá ze zákonných výjimek.

Touto výjimkou může být situace, kdy dle § 22 odst. 7 zákona o pedagogických pracovnících „*právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení může zajišťovat výchovu a vzdělávání po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu pedagogickým pracovníkem, který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, pokud prokazatelně nemůže tyto činnosti zajistit pedagogickým pracovníkem s odbornou kvalifikací.*“

Ředitel školy musí prokázat nedostupnost kvalifikovaného pracovníka

Aplikace této výjimky by však měla být skutečně ojedinělá pro situace, kdy by např. v případě nemožnosti sehnat pedagoga na danou pozici hrozil kolaps školy. Podle České školní inspekce musí ředitel školy v těchto případech prokázat, že se aktivně snažil místo obsadit kvalifikovanou osobou a skutečně nebylo možné jiné kvalifikované

pedagogického pracovníka nalézt. Jednorázové vyvěšení inzerátu na danou pozici dle ČŠI nestačí.

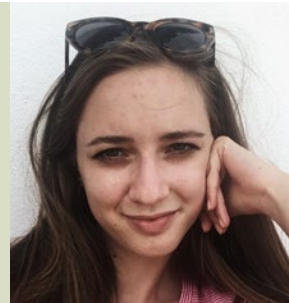
Minimálně pedagogické minimum...

Pokud tedy paní vychovatelka nemá náležitou kvalifikaci a škola zároveň nemá problém sehnat kvalifikovanou osobu na tuto pozici, nelze ji jako učitele na prvním stupni zaměstnat. Musela by si doplnit alespoň tzv. pedagogické minimum studiem na vysoké škole.

Barbora Šedová, spolupracovnice SMS-slужby

Autorka zpracovala text v reakci na dotazy zasláné do právní poradny pro školy SMS-slужby s.r.o., kterou provozujeme pro naše klientské školy na adrese skolavpravu@sms-slужby.cz bezplatně.

Těšíme se na vaše další dotazy! Ty nejzajímavější se objeví v příštím čísle našeho zpravodaje.

Pozor na ročenky, které zveřejňujete na webu školy!

Každá škola, ať už mateřská či základní, slaví někdy výročí. Svátek založení školy, navíc když jde třeba o 50 nebo 100 let, se často pojí s vydáním publikace, která zajímavě popisuje historii. Právě na ročenky si posvětil Úřad pro ochranu osobních údajů a ve své nedávno zveřejněné výroční zprávě uvedl informace o podmínkách zpracování osobních údajů v případě vydání takové publikace.

Zdrojem informací jsou školní matriky

Listování v kronikách a ročenkách bývá nejoblíbenější součástí oslav výročí či setkání absolventů školy. Každý rád zavzpomíná na svoje dětská léta a na kamarády, kterým je kdoví kde konec.

Ročenka jen se statistickými údaji?

Informace o jednotlivých ročních přebírají školy do ročenek ze školní matriky. Dokumenty v ní se uchovávají 45 let, proto jsou logickým zdrojem informací pro takové publikace. 45 let ale není z pohledu života dnešního člověka dlouhá doba a většina informací se ve školní matrice týká převážně žijících lidí. Z toho důvodu nelze otisknout jakékoliv osobní údaje o absolventech školy. Zároveň to ale ani neznamená, že lze vydat pouze ročenku s pouhými statistickými údaji.

Vydání ročenky je oprávněným zájmem školy

Pro jakoukoliv systematickou práci s osobními údaji musí mít správce osobních údajů, v tomto případě škola, legitimní důvod. Za těchto okolností je podle Úřadu pro ochranu osobních údajů oprávněným zájmem školy připomenout významné výročí školy vydáním ročenky mapující její historii.

Jméno, příjmení, třída a rok absolvování

Díky tomu nebude porušením obecného nařízení pro ochranu osobních údajů (známější pod zkratkou GDPR) a jím stanovených zásad pro zpracování osobních údajů (čl. 5 GDPR), uvede-li se do ročenky seznam absolventů v rozsahu: jméno, příjmení, třída a rok absolvování. Tentokrát škola nemusí získávat souhlas absolventů.

Zveřejnění na internetu nebo komerční šíření mění pravidla!

Pozor, výše uvedené platí pouze pro ročenku zveřejněnou v tištěné podobě a v omezeném

nákladu, který je určen především pro absolventy a jejich rodiny.

Jestliže by škola chtěla ročenku zveřejnit na internetu, tedy neomezenému okruhu příjemců, upřednostnilo by se právo na ochranu osobních údajů absolventů. V tomto případě se totiž zvyšuje riziko dalšího zpracování uvedených osobních údajů a možnost propojit uvedené údaje na další údaje z jiných zdrojů. Škola by tedy musela před zveřejněním získat souhlas subjektů údajů – absolventů.

Stejně by se postupovalo i v případě, že by škola měla v úmyslu šířit ročenku komerčně, tedy že by si ji mohl koupit široký okruh zájemců.

Zpracovala Lenka Matějová na základě Výroční zprávy ÚOOÚ

Jak se vyvíjelo školství v době normalizace, prozradí vzpomínky nedávných pamětníků

Druhou polovinu 20. století by mnozí ještě za historii vůbec neoznačili. Většina z nás alespoň část uvedeného období zažila, takže nám možná nepříjde ani zajímavé na něm něco zkoumat. Vždyť některé události jako by se staly teprve nedávno. Byl to ale čas velkých změn, a to nejen na úrovni celospolečenské, ale i v jednotlivých segmentech společnosti. A právě vývoj školství a pedagogické profese v době normalizace popisuje kniha autorů Jiřího Zounka, Michala Šimáně a Dany Knotové s názvem: „*Normální život v nenormální době. Základní školy a jejich učitelé (nejen) v období normalizace*“. Publikace nechává čtenáře nahlédnout do každodenního života základní školy pohledem učitelů. Hlavním zdrojem totiž bylo vyprávění pamětníků – tehdejších učitelů.

Pro získání informací byla využita orální historie

Popis historického vývoje a historických událostí má často podobu suchého přepisu dobových dokumentů s mnoha fakty, čísly, daty, názvy či jmény. Jistě mi ale mnoho čtenářů dá za pravdu, že pokud se takový popis upraví do příběhu, nebo jde dokonce o přepis vzpomínek, stane se ze suché teorie zajímavé a zábavné čtení.

Kniha „*Normální život v nenormální době. Základní školy a jejich učitelé (nejen) v období normalizace*“ využívá metodu tzv. orální historie. Jak uvádí autoři, jde o metodu, která nebyla pro výzkum v oblasti dějin školství v české pedagogice prakticky vůbec uplatněna. Jejím základem je rozhovor s osobami, které byly účastníky zkoumaných událostí nebo s nimi byly nějak spojeny.

Některé příběhy jste možná sami zažili

Publikace nepopisuje jen socialistickou pedagogiku a dějiny školství, ale předkládá i osobní prožitky učitelů, z nichž někteří odešli do důchodu až v posledních několika letech. Některé příběhy se mohou čtenářům zdát povědomé, protože je třeba již slyšeli od starších kolegů, anebo je dokonce sami prožili.

O každodennosti se špatně mluví

A co všechno se čtenář z knihy dozví? Kniha vznikla na základě výzkumného projektu, pro

to se na začátku nevyhne části, která popisuje výzkum soudobých dějin pedagogiky a školství a metodologii výzkumu.

Poté text zasazuje hlavní vyprávění do kontextu dějin a objasňuje vývoj školství jako celku. A následně už přicházejí na řadu části věnované školství, vývoji jednotlivých fází učitelského povolání a každodennímu životu pedagoga v minulém režimu, které doplňují úryvky z rozhovorů. Nejstarší respondent začínal kariéru učitele na začátku 50. let minulého století.

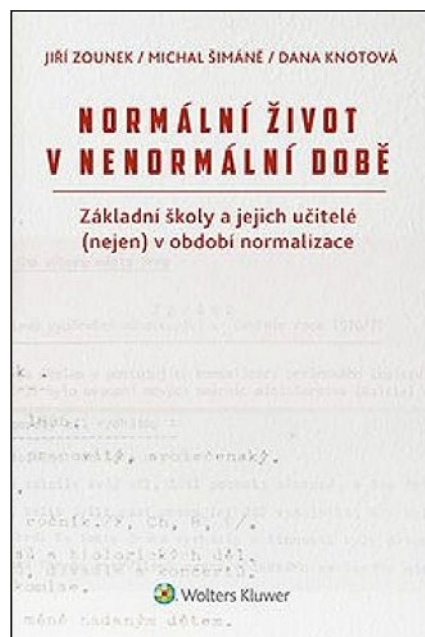
Jak autoři uvádějí, při rozhovorech naráželi na překážku – jejich respondenti měli problém popisovat svůj každodenní život učitele. Z mnohých zveřejněných příspěvků je to patrné, což dokládá stručnost některých výpovědí, například u popisu vyučovací hodiny.

Život učitele poznáte ze všech úhlů

Čtenář se v knize dočte např. i o tehdejší motivaci budoucích učitelů, proč se chtějí stát pedagogy, o těžkostech, které je provázely v případě, že neměli správný kádrový posudek, ale i o tom, jak především 50.–60. léta znamenala jeden velký zmatek ve vzdělávání pedagogů i žáků. Nikoho asi nepřekvapí, že tato doba také přinesla velký úbytek kvalitních pedagogů ve školství a nástup mnoha nehotových učitelů.

Výukové materiály?

Učitelé v rozhovorech hodnotili i kvalitu výukových materiálů, které měli k dispozici. Za

tímco jedni je výrazně kritizovali, jiní je považovali za jednoduché, přehledné a hlavně jednotné. To viděli jako výhodu, protože žáci pak nebyli přesyceni informacemi.

Ateizace společnosti

Velký prostor je věnován také tématu ateizace společnosti, náboženské víře, její výuce ve školách a komplikacím, které přiznání k víře učitelům přinášelo.

Volný čas pedagoga...

Čtenář nahlédne i do mimopracovního života pedagogů – jak získávali bydlení, v jaké míře se museli společensky angažovat a jak trávili svůj volný čas.

Příjemně rozsáhlý zdroj informací

Pakliže nemáte zrovna náladu na rozsáhlé a mnohastrankové publikace věnované školství této doby, bude knížka „*Normální život v nenormální době. Základní školy a jejich učitelé (nejen) v období normalizace*“ právě pro vás příjemným zdrojem informací. Chápat ji lze i jako takovou předehru před otevřením obsáhlejších historických pramenů.

Lenka Matějová

Novela nařízení mění pravidla pro rozsah přímé vyučovací činnosti zástupcům ředitelů

Na konci dubna schválila vláda novelu nařízení, která upravuje rozsah přímé vyučovací činnosti zástupcům ředitelů. Nově se pro ně budou vypočítávat odpočty, novela přináší také pojmy, jako je „banka (konto) odpočtů“, výpočet je založen na tzv. „jednotkách“ celé organizace... Novela začne platit s příchodem nového školního roku.

Ministerstvo a odborná veřejnost mají na novelu rozdílný názor

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy si od změny slibuje posílení role ředitele jako manažera, což je trend, který sleduje již několik let. Dalším efektem má být úspora peněz ve státním rozpočtu.

Odborná veřejnost: změny poškozují malé školy s minimálním počtem tříd

Odborná veřejnost ale návrh kritizovala nejen v připomínkovém řízení, ale pokračuje i po schválení novely vládou. Především upozorňuje na fakt, že změny poškozují malé školy

s minimálním počtem tříd (u mateřských škol se jedná o tři třídy, u základních škol o čtyři třídy), u kterých pravidla předpokládají, že ředitel nezřídí funkci zástupce ředitele. Ředitel tak nebude mít možnost ulevit si od některých činností, které v současné době může přenést na zástupce ředitele.

Jaké jsou ty nejdůležitější změny?

Všechna snížení se v rámci celé organizace sečtou do banky odpočtů (tzv. konta), s níž ředitel pracuje dle svého uvážení. Může ji využít, ale také nemusí. Odpočet se dělá dle „výhodnějšího“ druhu školy, aby např. mateřská škola nedoplatila na sloučení se školou základní.

Výpočet vychází z tzv. jednotek celé organizace. Jde o součet tříd, oddělení družin apod. Malé školy na odpočet dosáhnou jen v případě, že jsou sloučeny pod jedno ředitelství. Za každé detašované pracoviště s alespoň třemi jednotkami se zvyšuje odpočet v bance o další dvě hodiny.

Žádný zástupce nemůže mít méně hodin přímé pedagogické činnosti než ředitel, pouze ICT koordinátor musí mít alespoň polovinu přímé pedagogické činnosti ředitele. Zástupce nemusí být přidělován ke konkrétním třídám, ale může být určen pro okruh činností.

Od nového roku dochází ke změnám i v zájmovém vzdělávání

Pravidla pro financování středisek volného času a školních klubů změní novela vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, kterou na přelomu dubna a května podepsal ministr školství, mládeže a tělovýchovy Petr Gazdík. A k jakým úpravám dojde? V platbách se začne zohledňovat pravidelnost a frekvence činností.

Pravidelná činnost se ve střediscích volného času rozdělí na aktivity, jež se konají maximálně třikrát týdně, a na aktivity, které probíhají více než třikrát týdně. V těchto centrech by se financování také mělo nově odvíjet od počtu přihlášených do pravidelných kroužků či na tábory.

Ve školních klubech se začne rozlišovat pravidelná denní docházka a jen pravidelná docházka. Za denní činnost označuje vyhláška účast na aktivitě čtyři dny v týdnu, za pravidelnou považuje úprava nově alespoň jednu hodinu za týden nebo dvě hodiny jednou za dva týdny po dobu nejméně pěti měsíců v období školního roku.

Novelou zákona byla odsunuta povinnost vést spisovou službu v elektronické formě

Novela zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, která začala platit na začátku tohoto roku, stanovila základním školám povinnost vést již jen elektronickou spisovou službu, a to nejpozději od 1. ledna 2025. Systém navíc musí splňovat atestaci podle podmínek Ministerstva vnitra.

Novelizační zákon č. 89/2022 Sb., který byl 27. dubna publikován ve Sbírce zákonů, však účinnost této – pro mnohé školy nepopulární změny – odsunul až na 1. leden 2026.

Lenka Matějová

Pozn. redakce: Víte, že o této novince jste si již mohli přečíst v Ředitelově infoservisu, který každé druhé pondělí přichází do vašich e-mailových schránek? K ranní kávě tak dostáváte shrnutí těch nejzásadnějších aktualit ze školství za posledních 14 dnů. Podrobnosti o našem newsletteru včetně způsobu registrace k jeho odběru a všechna jeho starší vydání naleznete na: <https://www.sms-sluzby.cz/cs/nabidka-sluzeb/rediteluv-infoservis/>

Česká školní inspekce zveřejnila analýzu Českého školství v mapách

Unikátní studie České školství v mapách: Prostorová analýza podmínek, průběhu a výsledků předškolního, základního a středního vzdělávání se podle ČŠI zabývá nejdůležitějšími a nejvíce klíčovými charakteristikami české vzdělávací soustavy na úrovni okresů v kontextu aktuálně dostupných dat.

Z velké části se jedná buď o dosud nepublikovaná a nezveřejněná data, nebo o datové sady, které nebyly vizualizovány pomocí kartogramů. Cílem není jen popis prezentovaných jevů, ale i snaha o vysvětlení, s jakými faktory sledované jevy souvisí či mohou souviset.

Zpráva je tematicky rozdělena do čtyř částí: oblast předškolního vzdělávání v českých okresech, průběh vzdělávání v základních školách, učitelské charakteristiky pohledem prostorových dat a část o rozdílných podmínkách vzdělávacího procesu v okresech České republiky. Školy jsou v jednotlivých oblastech hodnoceny „zámkou“ výborná, očekávaná, vyžadující zlepšení nebo nevyhovující.

Celá analýza je dostupná [ZDE](#).

Sestavila Lenka Matějová

SMS-SEMINÁŘE > www.sms-seminar.cz

Datum a čas	Téma / Přednášející		Cena*
čtvrtek 2. 6. (13:00 – 15:00)	<u>Škola pracovního práva pro školy</u> JUDr. Mgr. Eva Janečková		800 Kč + DPH
čtvrtek 9. 6. (14:00 – 16:00)	<u>Spisová služba pro školy: výzvy roku 2022</u> Mgr. Hana Brzobohatá		800 Kč + DPH
čtvrtek 16. 6. (13:00 – 15:00)	<u>GDPR a školy: fakta a mýty</u> Mgr. Ing. Lenka Matějová, Ph.D.		800 Kč + DPH
úterý 21. 6. (13:00 – 15:00)	<u>Zřizovací listina mateřské a základní školy a její změny</u> Mgr. Slávka Kopačková		800 Kč + DPH
čtvrtek 23. 6. (13:00 – 15:00)	<u>Ředitel školy a jeho zástupce: spolupráce, ne konflikt</u> PhDr. Václav Trojan, Ph.D.		800 Kč + DPH
úterý 28. 6. (13:00 – 15:00)	<u>Legislativní novinky ve školství: výzvy roku 2022</u> Mgr. Bc. Lucie Obrovská, Ph.D.		800 Kč + DPH

Přihlášky [ZDE](#).

*) Obce a školy, které jsou klienty pověřenců SMS-sluzeb, mají slevu ve výši 25 %.